

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Стилиян Стоянов**,

член на научно жури за защита на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от **Олга Дмитривна Колот** в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология – Български език

Тема: *Български фолклор и диалект на село Терновка в диахронен аспект (гр. Николаев, Украйна)*

Основание за написване на становището: Заповед № РД 38-287/ 17. 07. 2020 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Олга Колот е редовен докторант по програма „Български език“ на СУ „Св. Климент Охридски“. Завършила е специалността „Декоративно приложно изкуство“ в Киевския институт по култура, както и магистърска степен по филология в Черноморския национален университет „Петър Могила“, гр. Николаев, Украйна. Преподавател е по български език в Катедрата по украинска филология и межкултурна комуникация на Черноморския университет „Петър Могила“. Приложената към документацията автобиография показва съществената роля на Олга Колот в преподаването, съхраняването и популяризирането на българския език в академични и обществени образователни институции в гр. Николаев.

Предлаганата за защита дисертация представлява внушителен като обем (278 нестандартни страници, около 360 стандартни) и като обхват на изследване текст. Несъмнена е научната стойност и на трите приложения към дисертацията: Речник на терновския български говор, Сборник от народни песни, битувачи в Терновка, и систематизирания анализ на

диалекта на Терновка. Коректно поставена в увода и много добре изпълнена в целия текст е целта на изследването: „...детайлен анализ на етнографско-фолклорните корени на идентичността на българското население на с. Терновка, унаследявани и предавани от поколения на поколения разновидности на езиково общуване, всекидневни и празнични традиции, вяра, езикови реликти – песни, пословици, поговорки и детски фолклор.“ За всеки, който по някакъв начин е свързан с българската диаспора в Бесарабия и Таврия, е разбираема и емоцията на Олга Колот – да се съхранят колкото може повече езикови данни, докато инвазията на руския и украинския език не ги е заличила напълно. В този смисъл само адмирация предизвикват научните търсения на колеги от Украйна и от България, които описват и (в добрия смисъл на думата) консервират спецификата на езика, фолклора и бита на българите от Бесарабия и Таврия.

Без да съм специалист – езиковед или фолклорист - смея да твърдя, че след 1991 г. изследванията на говорите в селата с българско население в Украйна и Молдова и особеностите на фолклора им, придобиха системен характер и към момента имаме ясно изразена научна традиция, изследваща, описваща и коментираща езика, бита и културата на българите в Украйна и Молдова. Олга Колот посочва в труда си основни имена на тази традиция: от Николай Державин, Сергей Цветко, Самуил Бернщайн, Иван и Елза Стоянови до Валентина Колесник, Владимир Гамза, Светлана Топалова, Светлана Георгиева, Зоя Барболова, Мариана Парзулова, Васил Кондов, Ирина Горбан. Няма как да изброя всичките, библиографията на дисертацията съдържа внушителните над 300 източника. Едно от малкото имена, което ми се губи в нея, е това на Наталия Задоржнюк, която защити дисертация, посветена на семантиката на символно-обредната система на

българската сватбена поезия въз основа на експедиция, проведена в таврийските български села в края на 80-те години на ХХ век.

Избраната структура на дисертационния труд е класическа – три глави, в които последователно се разглеждат историята на основаването на колонията Терновка, диалектът на терновчани и особеностите на фолклора им в диахронен аспект. Впечатлява огромният изворов материал – фолклорен и диалектоложки – който Олга Колот успява да систематизира и анализира. Тя използва материал, събиран и систематизиран във времето (от Сергей Цветко, от групата на Бернщейн през 50-те години, от съвременни изследователи), така и информация от настоящи жители на Терновка. За мене особено интересна беше информацията за Сергей Цветко, име слабо известно дори и на специалистите.

Няма как да имам самочувствието да коментирам анализа на диалекта на Терновка, който Олга Колот предлага. От гледната ми точка на лайк намирам, че той е изключително убедителен. Методите на социодиалектологията, използвани от Олга Колот, са се оказали работещи и продуктивни. Нека добавя, че огромният изворов материал, събран и систематизира в дисертацията, би могъл да бъде от полза за множество бъдещи изследвания – да спомена като пример списъците с имена на терновчани, събирани из архивите на Руската империя. Въз основа на опита, който имам от работата ми в университета в Мелитопол и сред българската общност в Таврия, мога само да потвърдя тезата: „Тъй като лексиката на родния език у българското население е била ограничена досега в тесните рамки само на домашния, семейния и стопанския живот, той не е получил това нормално лексикално развитие, което може да получи за това време при други условия“. Това понякога води до комични паронимни недоразумения при разговори между българи от метрополията и от диаспората.

Третата глава на дисертацията представлява обемен и добре систематизиран анализ на фолклора на Терновка – песни, паремии, детски фолклор. Чрез коментар на различните проявления на фолклора, както и чрез описание не просто на детски фолклор, но и на детски игри, Олга Колот реконструира бита, обредната и празничната система; ежедневиия живот на терновчани. Би ми било интересно да узная доколко в Терновка са останали носители на автентичния фолклор. Питам, защото политиката на България да изпраща хореографи и музиканти сред българските общности в Бесарабия и Таврия, покрай безусловно положителните ѝ страни, на места доведе до това, че автентичният местен фолклор просто бе затрупан от псевдофолклорните мотиви, взети от различните псевдофолклорни фестивали, провеждани в България.

Дисертацията на Олга Колот е единен, добре структуриран и добре мотивиран текст. Не буди съмнение научната добросъвестност на докторантката. Авторефератът коректно отразява обекта, целите, задачите, методите и подходите на изследването. Олга Колот е представила списък със свои публикации по темата на дисертацията (10) и участия в конференции (8), който уплътнява профила ѝ на учен и гарантира че формалните изисквания за допускане до защита на дисертационния труд са изпълнени.

Заключение: Предложеният за защита труд „Български фолклор и диалект на село Терновка в диахронен аспект (гр. Николаев, Украйна)“ е задълбочено изследване, научната и практико-приложната стойност на което са несъмнени. Предлагам и с удоволствие ще гласувам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Олга Дмитривна Колот.

30 септември, 2020 г.

Благоевград

Член на журито:

(проф. д-р Стилиян Стоянов)